

PROIECT DE CERCETARE

Relația dintre alexitimie, psihopatie și agresivitate în mediul carceral

Avizat de investigatorul principal: *Prof. Univ. Dr. Camelia Stanciu*

Elaborat de investigator: *Masterand Mihaela Cojocaru*

Capitolul I. ARGUMENT

Conform Administrației Naționale a Penitenciarelor, în ianuarie 2017, 60% dintre persoanele private de libertate, încarcerate în penitenciarele românești, erau recidiviști sau aveau antecedente penale (Ignat, 2018). Acest fapt ne atrage atenția asupra necesității investigării factorilor care contribuie la menținerea conduitei infracționale și care pot predispute persoana la comiterea de noi infracțiuni.

Rata crescută a recidivei indică, pe de o parte, dificultățile cu care se confruntă persoanele private de libertate de a se reintegra în societate, iar pe de altă parte, ne atrage atenția asupra elementelor ce țin de individ, care contribuie la menținerea conduitei infracționale. Acesta din urmă împiedică persoana să adopte un comportament adecvat normelor morale, etice și sociale, cu respectarea legilor.

Pe parcursul traseului execuțional, toate persoanele private de libertate beneficiază de asistență psihologică în vederea compensării deficitelor din sfera psiho-emoțională și comportamentală, în funcție de nevoile de intervenție identificate la intrarea în penitenciar, sau pe parcursul executării pedepsei. Printre principale obiective ale acestor demersuri de asistență psihologică, putem aminti: diminuarea comportamentului agresiv, cunoașterea emoțiilor și gestionarea lor, alături de conștientizarea cu privire la trăsăturile de personalitate care îngreunează procesul de schimbare al conduitei infracționale. Prin intermediul ședințelor de grup și a celor de consiliere individuală, persoanele private de libertate sunt învățate cum să își recunoască emoțiile negative și cum să le gestioneze eficient, fără a apela la comportamente de tip agresiv, ținând cont de personalitatea fiecăruia.

Programele de reabilitare psihoterapeutică în care sunt incluse persoanele condamnate, au în vedere restructurarea personalității, însă se focalizează mai mult pe riscurile imediate, precum simptomele de depresie, anxietate, panică, emoțiile negative accentuate de privarea de libertate, dificultățile de adaptare la mediul carceral și de relaționare cu alte persoane condamnate, diminuarea frecvenței și intensității comportamentelor auto și heteroagresive, diminuarea riscului de suicid, etc. Din acest motiv, în terapia cu persoanele condamnate, acestea se orientează mai mult pe diminuarea simptomatologiei negative de moment și mai puțin pe restructurarea personalității, care este de fapt cauza acestor manifestări dezadaptative.

Este cunoscut faptul că intervențiile care vizează restructurarea personalității implică un grad mai mare de angajament din partea persoanelor private de libertate, și motivație reală pentru schimbare, elemente frecvent absente în rândul deținuților.

În experiența profesională din ultimii ani, fiind angajată ca psiholog în mediul carceral, am avut oportunitatea de a ghida și observa procesul de schimbare parcurs de zeci de

Obiective specifice:

1. Evaluarea nivelului de alexitimie;
2. Evaluarea caracteristicilor de psihopatie (la nivel sub-clinic);
3. Evaluarea nivelului de agresivitate;
4. Investigarea relației dintre recidivă, alexitimie, psihopatie și agresivitate;
5. Observarea diferențelor între persoanele private de libertate bărbați și femei, condamnate pentru infracțiuni cu violență;
6. Observarea diferențelor dintre persoanele private de libertate condamnate pentru infracțiuni cu violență și crimă.

Capitolul III. METODOLOGIA CERCETĂRII

1. Formularea explicită a ipotezelor cercetării:

Corelații:

- 1) Există o corelație pozitivă între nivelul de alexitimie și agresivitate;
- 2) Există o corelație pozitivă între nivelul de alexitimie și psihopatie;
- 3) Există o corelație pozitivă între nivelul de psihopatie și agresivitate;
- 4) Există o relație de asociere între recidivism și agresivitate;
- 5) Există o relație de asociere între recidivism și alexitimie:

Diferențe între grupuri:

- 1) Bărbații vor obține scoruri mai crescute la psihopatie comparativ cu femeile;
- 2) Bărbații vor obține scoruri mai crescute la agresivitate comparativ cu femeile;
- 3) Explorarea diferențelor dintre bărbați și femei, în ceea ce privește nivelul de alexitimie;
- 4) Explorarea diferențelor de gen, în ceea ce privește rata de recidivă.

2. Modelul cercetării: studiu corelațional

Variabilele independente: alexitimie, psihopatie

Variabilele dependente: agresivitate, starea de recidivă.

Eșantion

Eșantionul va fi constituit din persoane private de libertate, condamnate la pedeapsa închisorii, repartizate să execute pedeapsa în regim închis și maximă siguranță, cu vârsta peste 21 de ani, de sex masculin și feminin.

subscale valorile calculate sunt 0.86 (dificultatea de a identifica sentimentele), 0.80 (dificultatea de a descrie sentimentele și 0.58 (gândire cu orientare externă).

2. **Scala de tip self report pentru psihopatie - The Self-Report Psychopathy Scale – versiunea III (SRP-III) (Paulhus, Hemphill și Hare, 2003)**

Acest instrument de măsurare conține 33 itemi și a fost elaborat după interviul de evaluare standard al psihopatiei Hare Psychopathy Checklist-Revised (PCL-R, 1991). Este un chestionar de tip auto-evaluare, care cuprinde patru dimensiuni: (1) Afect întunecat/negativ (α Cronbach=0.65), (2) Manipularea interpersonală (α Cronbach=0.72), (3) Stil de viață parazitic (α Cronbach=0.76) și (4) Tendințe criminale (α Cronbach=0.75). De asemenea, acesta prezintă o validitate crescută pentru populația din penitenciare, demonstrată în studii de validare empirică (Mitchell, Colledge, Leonard, Blair, 2002; Mahmut, Menicas, Stevenson, Homewood, 2011). Scala a fost tradusă în limba română, iar în urma analizei de validare pe populația carcerală, semnificația statistică a întregului chestionar a rezultat mai crescută decât varianta în limba engleză (α Cronbach=0.79).

3. **Chestionarul Agresivității (The Aggression Questionnaire) - Buss, A.H., & Perry, M. (1992)**

Chestionarul pentru evaluarea nivelului de agresivitate cuprinde 4 subscale: Agresivitate fizică, Agresivitate verbală, Furie, Ostilitate. Este un chestionar de tip auto-evaluare, care cuprinde 25 de itemi, cu răspunsuri pe o scala Likert cu 5 nivele (1 – nu mă caracterizează deloc, 2 – mă caracterizează în mică măsură, 3 – nici caracteristic, nici necaracteristic mie, 4 – mă caracterizează în mare măsură, 5 – mă caracterizează întocmai). Această scală are proprietăți psihometrice foarte bune (Buss și Perry, 1992), însă nu este validată pe populația carcerală românească.

Ulterior colectării datelor, vor fi preluate din aplicația informatizată PMSWEB existentă la nivelul fiecărei unități penitenciare, date cu privire la infracțiune, condamnare, starea de recidivă a persoanei și date demografice (gen, vârstă, nivel de educație, istoric psihiatric).

Capitolul IV. IMPLICAȚIILE ETICE ALE CERCETĂRII

1. **Asumarea principiilor etice**

Toate etapele cercetării sunt ghidate de principiile generale formulate de Asociația Americană de Psihologie (APA): binefacerii și evitării răului, fidelității și responsabilității, integrității, justiției și cel al respectării drepturilor omului și demnității umane.

Acest proiect de cercetare va fi supus analizei de către Comisia de Etică a Consiliului Cercetării Științifice care acordă Viza de Etică în Cercetare (Viza Etică). Ulterior primirii avizării, studiul va fi monitorizat de către coordonatorul lucrării de disertație.

- Hotărârea nr. 157/2016 din 10 martie 2016 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal;
- Legii nr. 17/ 2001 privind ratificarea Convenției europene pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei, Convenția privind drepturile omului și biomedicina, semnată la Oviedo, în 1997 și a Protocolului adițional la Convenția europeană pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei, referitor la interzicerea clonării ființelor umane, semnat la Paris, în 1998;
- Legii nr. 190/ 2018 privind măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor);
- Legii nr. 682/ 2001 privind ratificarea Convenției pentru protejarea persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal, adoptată la Strasbourg, în 1981;
- Legii 206/ 2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare;
- Codului deontologic al profesiei de psiholog cu drept de liberă practică;
- Codului de etică și deontologie profesională a personalului de cercetare-dezvoltare;
- Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor);
- Directiva 2001 / 20/ CEa Parlamentului European și a Consiliului, din 1995 privind bunele practici clinice.

3. Protejarea subiecților vulnerabili în cercetare

Decizia de a realiza studiul de față se bazează pe contribuția pe care acesta o poate aduce, prin înțelegerea și cunoașterea mai aprofundată a relației dintre alexitimie, psihopatie și agresivitate, cu observarea diferențelor dintre bărbați și femei și a rolului predictiv în ceea ce privește rata de recidivă.

Derularea studiului nu implică derogare de la respectarea valorilor științifice, etice și umane. Investigatorii au evaluat implicațiile preluării datelor referitoare la caracteristicile individuale și psihosociale ale participanților.

Fiind vorba despre un studiu cu subiecți umani, cercetătorul va stabili un acord clar și corect cu subiecții, anterior participării lor, prin care să clarifice obligațiile și responsabilitățile fiecăruia.

Cercetătorul are obligația de a respecta toate promisiunile și angajamentele incluse în Consimțământul informat, validat prin semnarea de către subiect a Formularului de acceptare cu privire la utilizarea datelor personale din Aplicația informatică PMSWeb, necesare studiului.

Personalul de specialitate și investigatorii, indiferent de nivelul la care se implică în cercetare, se obligă să asigure confidențialitatea și anonimatul datelor referitoare la fiecare persoană inclusă în studiu. Datele vor fi codificate, astfel încât să nu poată fi identificată persoana privată de libertate, fiind o metodă de diminuare a riscurilor la care ar putea fi expusă imaginea persoanei. În acest fel, riscurile la care este expusă persoana privată de libertate sunt minime, în raport cu beneficiile pe care le poate dobândi cercetarea științifică.

Datele vor fi colectate de către masterand Mihaela Cojocaru, în calitate de investigator, la care vor ajuta și psihologii din Penitenciarul Gherla, în funcție de disponibilitatea acestora, dacă va fi nevoie.

Datele inițiale, cele prelucrate și finale (organizate în baza de date constituită) nu vor fi utilizate în alt scop, decât cel al cercetării/ studiului menționat. Menționăm faptul că asigurarea confidențialității datelor, prelucrarea ce include centralizarea și codificarea se va realiza de către investigator.

Fiecare subiect va primi un *cod de identificare* – în cadrul unui sistem unic asigurat de investigatori pentru a-i proteja identitatea și a-l folosi în locul numelui subiectului, alături de celelalte date referitoare la acesta.

Baza de date centralizată și codificată va fi transformată în programul SPSS, iar ulterior va fi accesată, utilizată și prelucrată în vederea elbalerării Lucrării de disertație.

Rezultatele finale obținute din acest studiu sunt proprietatea Administrației Naționale a Penitenciarelor și a studentului masterand Mihaela Cojocaru și vor fi utilizate numai în scop științific.

Capitolul V. STADIUL CERCETĂRII și PROGRAMAREA ETAPELOR

1. Programarea colectării datelor pentru lucrarea de disertație:

Colectarea datelor va fi realizată prin aplicarea de chestionare, în lunile noiembrie-decembrie, 2020.

2. Contribuția investigatorilor:

Mihaela Cojocaru, ofițer psiholog la Penitenciarul Gherla, masterand la Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Masteratul de "Psihologie clinică și tehnici de intervenție prin consiliere și psihoterapie", Universitatea "Dimitrie Cantemir" Târgu Mureș, va colecta, analiza, interpreta și utiliza datele colectate.

3. Valorificarea rezultatelor cercetării :

- Elaburarea și redactarea lucrării de disertație
- Propunerea unor recomandări pentru îmbunătățirea activității de prevenire a criminalității și dezvoltarea a demersurilor de asistență psihologică în vederea reintegrării sociale a persoanelor private de libertate.

4. Instituții partenere :

- Penitenciarul Gherla, Administrația Națională a Penitenciarelor;
- Masteratul de "Psihologie clinică și tehnici de intervenție prin consiliere și psihoterapie", Universitatea "Dimitrie Cantemir", Târgu Mureș

UNIVERSITATEA

Dimitrie Cantemir

Timbu-Mureș, România
Str. Bodoni Săndor nr. 3-5
Tel.: +40-365-401.127;
+40-365-401.129
Fax: +40-365-401.125
E-mail: universitate@cantemir.ro
Web: www.cantemir.ro

Nr. *189*din *19.11.2020*

COMISIA DE ETICĂ A CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE
DIN CADRUL UNIVERSITĂȚII „DIMITRIE CANTEMIR” DIN TÂRGU-MUREȘ

HOTĂRÂRE

Comisia de Etică a Cercetării Științifice din cadrul Universității „Dimitrie Cantemir” din Târgu-Mureș, convocată de Președintele Comisiei, întrunită în data de 18.11.2020, după analiza documentelor depuse de doamna std. (masterand) COJOCARU MIHAELA, din anul II, la programul de masterat „Psihologie clinică și tehnici de intervenție prin consiliere și psihoterapie”, a constatat că Proiectul de cercetare depus de solicitantă, având tema „Relația dintre alexitimie, psihopatie și agresivitate în mediul carceral”, este conform cu planul de învățământ al programului de masterat.

Drept urmare, Comisia aprobă realizarea cercetării științifice cu tema „Relația dintre alexitimie, psihopatie și agresivitate în mediul carceral”, propusă de std. Cojocaru Mihaela, în cadrul Penitenciarului Gherla, în vederea elaborării lucrării de disertație, cu respectarea următoarelor condiții:

- obținerea acordului informat al persoanelor implicate în cercetare, utilizând formularul avizat de reprezentantul Direcția Generală a Penitenciarelor din România, respectiv al Universității „Dimitrie Cantemir” din Tîrgu-Mureș;
- ajustarea numărului de subiecți în funcție de sex, fiind recomandat raportul 30 bărbați/30 femei;
- respectarea implicațiilor etice ale cercetării, prevăzute în documentul solicitantei;

- transmiterea *online*, pe adresa de poștă electronică universitate@cantemir.ro, a avizului pentru desfășurarea cercetării, eliberat de Conducerea Penitenciarului Gherla.

În acord cu dispozițiile Regulamentului Comisiei de Etică a Cercetării Științifice, aprobat în Ședința Senatului Universității „Dimitrie Cantemir” din Tîrgu Mureș din data de 29 septembrie 2020, prezenta hotărâre a fost luată cu majoritate de voturi. Nu au fost voturi împotrivă. Președintele Comisiei s-a abținut de la vot, motivând că are calitatea de coordonator al lucrării de disertație.

Președintele Comisiei de Etică a Cercetării Științifice,
prof. univ. dr. Camelia STANCIU

Secretar,
lect. univ. dr. Luminița Albert

UNIVERSITATEA
Dimitrie Cantemir

Timișoara, România
Str. Bodeoni Sándor nr. 3-5
Tel.: +40-365-401.127;
+40-365-401.129
Fax: +40-365-401.125
E-mail: universitate@cantemir.ro
Web: www.cantemir.ro

**Facultatea de Psihologie și Științe ale
Educației**

Cerere pentru solicitarea temei lucrării de disertație

APROB, DECAN

DOAMNĂ DECAN,

Subsemnata COJOCARU MIHAELA, masterandă a Universității "Dimitrie Cantemir" din Timișoara, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, program de masterat "Psihologie clinică și tehnici de intervenție prin consiliere și psihoterapie", vă rog să binevoiți a-mi aproba ca temă a lucrării de disertație : **"Relația dintre alexitimie, psihopatie și agresivitate în mediul carceral"**, sub coordonarea științifică a doamnei **Prof. Univ. Dr. Camelia Stanciu**.

**Aviz coordonator științific,
Prof.univ.dr. Camelia Stanciu**

Semnătura:

**Data:
26.10.2020**